

Pojetí dítěte a dětství v historickém kontextu, počátky a vývoj institucionálního vzdělávání u nás

PRAVĚK

- Dítě jako pokračovatel rodu, nulová hodnota (období infanticidy do roku 374)
- Účast na práci s rodiči

STAROVĚK

- Přetrvává stejný postoj k dítěti
- cílenější výchova v Římě, Athénách (hoši)

Pojetí dítěte a dětství v historickém kontextu, počátky a vývoj institucionálního vzdělávání u nás

STŘEDOVĚK

- Hodnota dítěte stoupla – je bráno jako člověk, malý dospělý (křesťanství)
- Církevní školy (chlapci)

HUMANISMUS

- Bezvýhradná kázeň, tělesné tresty

„...nemají ani duševní činnosti ani zřetelné tělesné tvary, které by je činily hodnými lásky a nikdy jsem nestrpěl, aby byly krmeny v mé přítomnosti“ (M. de Montaigne)

Pojetí dítěte a dětství v historickém kontextu, počátky a vývoj institucionálního vzdělávání u nás

NOVOVĚK

J.Á.Komenský (1592 – 1670) – láska k dítěti,
respektování dětské přirozenosti = kvalita celé
společnosti

OSVÍCENECTVÍ

J.J.Rousseau (1712 – 1778) – zakladatel
NATURALISMU (přirozená výchova ve shodě s
přírodou)

Jako první naznačil otázku vztahu zrání a učení.

Pojetí dítěte a dětství v historickém kontextu

REFORMNÍ HNUTÍ (přelom 19. a 20. století)

OBDOBÍ SOCIALIZAČNÍ (1. polovinu 20. století)

- podporuje začleňování dítěte do společnosti, zvyšuje se hodnota dítěte, snaha pomoci dětem z chudých zemí, postižených hladem a nemocemi
- stále větší snaha o poznávání vývoje dítěte a jeho potřeb, rozvinula se síť speciálních vědních oborů zabývajících se dětským věkem
- novou kvalitu pro postavení dítěte přinesla Ženevská deklarace práv dítěte schválená v roce 1924, v ní jsou shrnuty základní principy, které dítě chrání před vykořisťováním a zajišťující mu optimální tělesný i mentální rozvoj. V roce 1959 vyšla nová verze – Charta práv dítěte, která upravila i práva dítěte před narozením

Pojetí dítěte a dětství v historickém kontextu

OBDOBÍ PODPORY A POMOCI DÍTĚTI

(přelom 20. a 21. století)

- dítě se stává partnerem dospělému, především rodičům
- dítěti se přiznávají všechna nebo téměř všechna práva ve shodě s Listinou lidských práv a svobod, je plnohodnotnou lidskou osobností
- mezinárodní dohoda Úmluva o právech dítěte, kterou podepsalo již 172 států (ČR v roce 1989)

Vznik a vývoj institucí

- **Dětince** – sirotčince, nalezince, dětské nemocnice
- **Pěstovny** – opatrovny (nejstarší – sociální ráz, jídlo, výchovný ráz), 2. polovina 18. století ve Francii, Anglii, Rakousku = **opatrovny**.
- **Dětské zahrádky (kindergarden)**
- **Mateřská škola**

Vznik a vývoj institucí

- **1832** vznikla u nás první OPATROVNA Na Hrádku, kterou vedl J.V.Svoboda. Vyučoval v ní trivium – obsah vzdělávání sestavil na základě znalosti Informatoria.
- **1864** ZAHRÁDKY podle Fröbela – učilo se pouze německy. Koncepce byla postavena zejména na hře, Fröbel je autorem tzv. dárků – pomůcek ve tvaru krychlí, koule, kužele ...
- **1869** byla zřízena první MATEŘSKÁ ŠKOLA U svatého Jakuba. Ředitelka Marie Riegrová – Palacká. Koncepce vycházela ze 3. – francouzské (citový vztah opatrovatelky k dítěti, mravní výchova, vých. vzdělávací cíle), české – výuka trivia podle Svobody, německé – dárky Fröbelovy.

LITERATURA

- KOLLÁRIKOVÁ, Z., PUPALA, B. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7
- KOMENSKÝ, J., Á. *Informatorium školy mateřské*. Praha: SPN, 1952.
- OPRAVILOVÁ, E., KROPÁČKOVÁ, J. *Studijní texty k předškolní pedagogice s úvodem do pedagogiky*. Praha: Pedf UK, 2004. ISBN 80-7290-251-2
- ŠMELOVÁ, E. *Mateřská škola. Teorie a praxe I*. Olomouc: Pedf UP, 2004. ISBN 80-244-0945-8
- Úmluva o právech dítěte.*